

Beynəlxalq olimpiadalara peşəkar və məsuliyyətli hazırlıq gedir

Şəhidin Şəhidin Fəxrullazadənin hazırdakı X sinifdə təhsil aldığı. Ötən il dekabrın 10-da Botsvanada təşkil olunan yeniyetmələrin 15-ci Beynəlxalq Elm Olimpiadasında (JJSO) Azərbaycanı təmsil edən 6 şagirddən biridir. O və dostları dünyanın 48 ölkəsindən məktəblilərin iştirak etdiyi bu olimpiadada bilik və bacarıqların nümayiş etdirərək 5 bürünc medal qazanmışlar.

Dediyinə görə, hazırlıq mərkəzində məşğul olmaları elə bu yarıya hazırlamaq məqsədilə qatıldığı 2018-2019-cu tədris ilində oktyabr ayının 22-ndən 27-ndən Beynəlxalq Elm Olimpiadasının hazırlıq prosesini icra olunub. Bu məqsədlə öncə seçim turuna qatıldığı və seçilən 35 şagirddən biri olub. Şəhidin bir ay kimya, fizika və biologiya üzrə hazırlıq keçib. Bir aylıq hazırlıqdan sonra daha bir seçimə qatıldığı. Bu dəfə olimpiadaya gedəcək 6 şagirddən biri olub. Daha bir aylıq intensiv məşğul olduqdan sonra olimpiadaya gediblər və 6 nəfərdən 5-i bu yarıdan bürünc medalla qayıdacaq.

"Məşğul olmaları qatılmadan hansı hansı beynəlxalq yarışlarda fərqlənmişlər?"

Beynəlxalq yarışlarda iştirak və oradan nəticə ilə qayıtmaq o qədər də asan məsələ deyil. Bir neçə gün çəkən olimpiadada şagirdlərin iştirak həftələri, aylarla çəkən uzun, çətin və intensiv hazırlıq prosesi tələb edir. Şagirdlərinin iştirakı proqramı şərhləndirən intensiv məşğul olmaları icra edilir və çox ciddi hazırlıq mərhələsindən keçirlər. Keçirdiyi bu prosesi xatırladan Şəhidin fikrincə, beynəlxalq yarışdakı uşaqların hazırlıq mərkəzində keçirdiyi məşğul olmaları rolunu çox böyükdür: "2018-ci ildə keçirilən Respublika Fənn Olimpiadasından və beynəlxalq yarışlara seçimi imtahanlarından sonra Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseydə təşkil edilən beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq mərkəzində məşğul olmaları qatılmaqdan hansı hansı beynəlxalq yarışlarda fərqlənmişlər? Buradakı məşğul olmaları üçün fərqlənmişlərə onlardan ki, şagirdlərin istedadları və ayr-ayrı fənlər üzrə xüsusi məşğul olan uşaqların belə ki, hansı hansı məsələni uşaqlar öz aralarında müzakirə edib müəyyən nəticəyə gəlmələri bilirlər. Müəllimlərimiz isə həmin olimpiada təcrübəsi olan, həmin bilikli insanlardır. Bizimlə isə onlar üçün çətin olmur".

Kimya Kimya fənni üzrə 1 həftədən intensiv məşğul olmaları əlaqələndirən deyən Şəhidin artıq növbəti beynəlxalq olimpiadanı aprelin 26-da keçirilən 22-ndən tutulan Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasının seçim mərhələsində hazırlıq. Yanvarın 26-da Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında iştirak edəcək şagirdləri müəyyən etməklə məqsədlə imtahan keçiriləcək. Şəhidin deyir ki, bu seçimlərdən keçərsə, həmin yarıya göndəriləcək 4 və ya 6 nəfərdən biri olacaq.

"Bu hazırlıq məni proqramla isə məni öyrətdi"

Yanvarın 26-sı Xanım Yaqublu üçün də həyati gün olacaq. Şəhidin kimi yeniyetmələrin 15-ci Beynəlxalq Elm Olimpiadasından medalla ayrılacaq Xanım uşağa gedən bu yolu necə keçdiyindən danışır: "Olimpiada öncəsi ciddi hazırlıq. Bakı Müəndislik Universitetində kimya-biologiyadan, Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseyin laboratoriyasında isə fizika üzrə təcrübə keçdik. 4 gün ərzində olimpiadada verilən biliklə məsələləri üzərində çalışdıq. Bu, bizə müəyyən qədər olimpiada məsələsi haqqında etibarlı təcrübəsi qazandırdı".

Xanım deyir ki, olimpiadalara hazırlıq həmişə bir məktəblinin həyatında xüsusi rola malikdir. Bu, sadəcə, uşaqların qazanmaq və həmin uşaqların sayından ali məktəblərin qapılarının üzünə açılması deyil, həmin insanın özünün bəzi keyfiyyətlərinin inkişafı deməkdir. "İnsanın dünyagörüşü dəyişir. Hadisələrə fərqli yanaşır. Beynəlxalq olimpiadaya hazırlıq prosesində insan sürətli şəkildə məşğul olur. Proqramla dərmanlı öyrənmə. Bu hazırlıq məni isə çox proqramla isə məni öyrətdi. Məsələn, elm yarışına hazırlıq məqsədlə bir aya 3 kitab oxuyub bitirməli idik. Müəllimlərimiz

yax?? kitablar? seçib vermi?di. Adi vaxtlarda bir kitab? bir il? ancaq oxuyuram. Ancaq veril?n 3 kitab? bir ayda bitirdim. Üst?lik, heç bir i?imi t?xir? salmadan”.

Onlar? olimpiadalara kimi?r haz?rla?d?r?r?

“S?stedadlı? u?aqlarla i?l?m?k q?d?r d? asan deyil. Üst?lik, h?min istedadlı? ?agird? beyn?lxalq yar??lara qat?lacaqsa...”

Dünyan?n ayr?-ayr? ölk?l?rind?n ?n istedadlı? v? haz?rl?ql? ?agirdl?rl? birg? girdikl?ri bilik yar???ndan qalib ç?xmalar? üçün Az?rbaycan m?kt?blil?ri d? düzgün istiqam?tlandırılm?li, müvafiq??rtl?ri ödəm?lidirl?r. Bunun üçün t?l?b olunan kadr ehtiyac? is? müxt?lif yollarla t?min edilir. ?st?n orta ümumt?hsil m?kt?bl?rind? çal??an mü?lliml?r, ist?rs? d? universitetl?rin professor v? mü?lliml?rind?n bu proses? c?lb edil?nl?r var.

T?hsil ?nstitutunun ?öb? müdiri Fuad Qarayevin sözl?rin? gör?, bölg?l?rd?ki m?kt?bl?rin ?agirdl?ri f?rql?ndiyi kimi mü?lliml?rd?n d? diqq?t? ç?k?nl?r var. “M?s?l?n, Neftçalan?n Xilli k?nd? m?kt?binin mü?lliminin ?agirdl?ri h?r yay??da yer tutur. Neftçala, G?nc?, Xaçmaz rayonlar?ndan olan 5-d?n çox bel? mü?llim var ki, onlar qrant, layih?si ç?rçiv?sind? istedadlı? u?aqlar? haz?rla?d?r?rlar”.

Fuad Qarayev bildirir ki, u?aqlar haz?rla?d?rd??? üçün Bak?ya g?l? bilm?y?n mü?lliml?r el? yerl?rd?c? f?nn müسابiq?l?rind? f?rql?n?n ?agirdl?rin haz?rl???na c?lb olunacaq. ?traf rayonlardak? istedadlı? u?aqlar?n haz?rl??? da h?min mü?lliml?r? yön?landıril?c?k. N?z?rd? tutulub ki, Bak?da v? rayonlarda xüsusi sinifl?r yarad?ls?n v? istedadlı? u?aqlar?n yetidirm?sind? bel? mü?lliml?rd?n istifad? edilsin. Art?q bu istiqam?td? i?l?r? ba?lan?lb v? 15-? yax?n rayonda bel? sinifl?rin t??kili realla??b.

Ali m?kt?b mü?lliml?ri haz?rl?q prosesin? h?v?sl? qat?l?rlar

Olimpiadalara haz?rl?q prosesin? ali t?hsil mü?ssis?l?rinin mü?lliml?ri daha çox c?lb edilir. M?s?l?n, BDU-nun p professoru Naqif N?biyev, fizika, ?qran N?z?rov, kimya, AMEA Botanika ?nstitutunda çal??an R??ad S?limov, X?z?r Universitetinin professoru Nazim K?rimov riyaziyyat f?nnind?n haz?rl?q prosesind? f?al i?tirak edirl?r. Bu i?d? keçmi? olimpiada qalibl?ri olan t?l?bl?rd? f?ald?rlar. Yerli v? beyn?lxalq olimpiadalar?n qalibi v? i?tirakç?s? olan g?ncil?rin biliyind?n bu istiqam?td? geni? istifad? olunur.

M?s?l?n, Beyn?lxalq Kimya Olimpiadas?n?n qalibi, Moskva Dövl?t Universitetinin aspirant? Milana A?ayeva, B?beyn?lxalq Riyaziyyat Olimpiadas?n?n qalibi ?sm?t A?ayev, Beyn?lxalq Riyaziyyat Olimpiadas?n?n qalibi, AB?-?n Stenford Universitetinin PHD m?zunu C?f?r C?f?rov, Beyn?lxalq Fizika Olimpiadas?n?n qalibi ?mistan L?tifov, Lat?n Ame?rikas?n?n böyük universiteti, Meksikada yerl???n UNOM Universitetinin professoru Mübariz Qarayev az?rbaycanlı ?agirdl?ri beyn?lxalq olimpiadalara haz?rla?d?ranlar aras?ndad?r.

T?crüb? göst?rir ki, ?agirdl?rin olimpiadalara haz?rl???nda olimpiada yolu keçmi? ??xsl?rin i?tirak? daha yax??n?tic?l?r verir. Bu s?b?bd?n keçmi? olimpiada qalibl?rini Bak?dak? haz?rl?q m?rk?zl?rind? görm?k mümkündür. El? bu gün d? onlardan biri buradad?r. Özü h?l? t?l?b? olan bu ??xs - Koreya Qabaqc?l Elm v? Texnologiya Universitetinin II kurs t?l?b?si Mir?li ?hm?dli olimpiadalarla VII sinifd?n maraqlanma?a ba?lay?b: “VIII sinifd?n beyn?lxalq olimpiadalara haz?rla?ma?a ba?lad?m. Yeniyetm?l?rin Balkan Riyaziyyat Olimpiadas?na qat?laraq bürünc medal qazand?m”.

Mir?li qat?lmas? mümkün olan bütün olimpiadalarda i?tirak edib. Dünyan?n ?n nüfuzlu universitetl?rind?n birind? t?hsil almas?nda da ?ld? etdiyi bu nailiyy?t?l?rin böyük rolu olub. Universitetd? q?? semestri oldu?undan 2 ay Bak?da qalacaq. Bu fürs?td?n istifad? ed?rk burada u?aqlarla m??q keç?c?k: “Öt?n il d? q?? t?tilimi burada keçirdim. H?m t?crüb?mi, biliyimi u?aqlarla payla??ram, h?m d? mü?llim kimi m??ul oldu?um müdd?td? özüm d? öyr?nir,

bilişliliyimi yeniləyir?m. Hesab edirəm ki, bir neçə il vətənlə nisbətən indi bu sahə bir az da inkişaf edib. Olimpiadaya hazırlıq keçən müəllimlərin sayı artıb. Əndi bir həftədə bir neçə müəllimlə sürətli hazırlıq keçməklə vətəni qəsa müddətdə istəyinə nail olmaq mümkündür".

Olimpiada tez və effektiv həllər öyrədir

Əsmət Aşayev deyir ki, O da olimpiadalara hazırlıq prosesində fəal iştirak edir. 695 balla Bakı Ali Neft Məktəbinə daxil olan Əsmət artıq IV kurs tələbəsidir. Orta məktəbə girdi olarkən respublika fənni olimpiadasında gümüş medal qazanıb. Sonra beynəlxalq yarışa qatılıb. Seçmə mərhələsində birinci yer tutan Əsmət IX sinifdə oxuyarkən Türkiyədə keçirilən yeniyetmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadasına qatılmaq fürsəti qazanan 4 məktəblidən biri olub. Gümüş medal qazanıb. Beynəlxalq yarışlarda gümüş və bürünc medalları respublika fənni olimpiad olimpiadalarda gümüş, neqəzə medalları qazanaraq həttə "Birincilərinə birincisi" nominasiyası üzrə də mükafatlandırılıb. O da beynəlxalq olimpiada təcrübəsinin həyatındakı rolunu çox yüksək qiymətləndirir: "Olimpiada bilikliyi insana hərs hansı problemi tez və effektiv həll etməyi öyrədir. Olimpiada iştirakçısı və qalibi olanlar çox şeyi yolunu digər ilə müqayisədə daha tez tapırlar. Bu da olimpiadanın insanı qazandırdığı şeyi qiymətli xüsusiyyətdir".

Əsmət hazırlıq keçdiyi uşaqlarla bəzi daha yüksək fikirdədir: "Hələ yaşı az olduqundan elə də çox şey bilmirəm. Nə ki, bu uşaqlar X-XI sinifdə artıq məndən çox bilicilər. Bu uşaqların arasında istedadlı və cəlləqan olanlar çoxdur. Bizim X-XI sinifdə mənimlə dikişimizi onlar artıq VII sinifdə öyrənmişlər. Dərs dediyim qrupda 7-ci sinifə girdi olan Fidan Qarayevanın xüsusi istedadı var. Həmdən balaca olsa da, imtahanda nə yaxşı nəticə göstərən 4-5 nəfərdən biri olub. Nə ki, növbəti imtahanda birinci olacaq".

Olimpiadaçılar nə balacas?

Əsmət Aşayevin barəsində qürurlandırdığı kiçik qəzə biz də tanıyırdıq. Meksikada anadan olan, VI sinifdə kəndin ölkədə təhsil alan və olimpiadalara qatılaraq uşaqlar qazanan Fidan Qarayeva ailəsinin Bakıya gətirildiyi sadəcə yəni yerini yox, mühitini, dostlarını, həttə tədris dilini də dəyişib. Fidan Qarayeva Bakıda azərbaycanca təhsil alır. Fikrini bir az cətin ifadə etsə də, artıq Azərbaycan dilində imtahan verərək uşaqlar qazanıb. Xətai rayonundakı 2257 nömrəli tam orta məktəbdə təhsil alır. Fidan Bakıda seçim mərhələsində iştirak edib və olimpiadalara hazırlıq mərhələsində məktəb keçməklə hüququ qazanıb. Hazırda yeniyetmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadasına hazırlanır.

Müəssislər hesab edirlər ki, beynəlxalq olimpiadalarda ya bir çox hallarda önəm dəyərmə. Bir də görürsən, IX sinifə girdi XI sinifə girdində daha yaxşı nəticə göstərir. Bu təcrübəyə səslənən müəllimlərin VII sinifə girdi Fidanın da tezliklə özündən böyükləri yarışdan qalib çıxacağına əmindirlər.

Xaricdən müəllimlər dəvət edilir

Yuxarıya qrupunda olan gəncin hazırlıqda daha yüksək nəticələri nail olmaq üçün mütəmadi olaraq ayr-ayr ölkələrdə cəlləqan, olimpiadalara hazırlıq sahəsində təcrübəsi olan müəllimlər dəvət edilir. Hazırda Moskva Dövlət Universitetinin 2 müəllimi Bakıdadır.

Milana Aşayeva Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialında həmbakalavr, həmdə magistr təhsilini alır. Hazırda həmin universitetdə aspirantdır. Sumqayıtda 34 saylı orta məktəbi bitirən Milana Aşayeva X-XI sinifdə

oxuya oxuyarkən olimpiadalarda iştirak edib. 2012-ci ildə Qazaxstanda keçirilən Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında (bürünc medal qazanıb) və bu onun ən uurlu beynəlxalq yarışlarıdır. 2013-cü ildən beynəlxalq olimpiadalarda elmi müəhidçi kimi iştirak edir: "Hazırda fiziki kimyadan dərəcə deyirəm. Olimpiadada fiziki, üzvi, qeyri-üzvi kimyadan, analitik kimyadan və biokimyadan suallar salınır. Orta məktəb proqramında fiziki kimya, deməklərlər ki, yoxdur. Kimyanın bu bölməsi daha çox universitet proqramında tədris edilir. Ona görə də uşaqlarla əlavə hazırlıq keçmək mütləqdir".

Milana Aşayeva deyir ki, nəzəriyyəni uşaqlar özləri də öyrənməli, bilirlər, onlara məsləhət verilməli, nəzəriyyəni də öyrəndiklərini təbiiq etməyi öyrətməlidir. Çünki olimpiadada, deməklərlər ki, nəzəri suallar olur.

Milana Aşayeva yarışları qatılan məktəblərimizin hazırlıq prosesində yaxşı köməkçilərindir: "Olimpiadaya hazırlıq tam fərqlidir. Tutacağım Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında suallarla bağlı vəzifələrdən ehtimal yürütmək mümkün olur. Bu yarışda istənilən mövzudan sual düşə bilər. Sualların hansı əlaqəli olduğunu düşünürəm ki, təxmin edir və uşaqlar da bu istiqamətdə hazırlıqlarıdır".

Olimpiadaçının öyrənmə yolu

Rəşad Məmmədov Bakı Mühəndislik Universitetində Kompüter mühəndisliyi ixtisası üzrə təhsil alıb. Ali məktəbdə təhsil alarkən beynəlxalq olimpiadalara qatılıb. Rəşad hazırda mərkəzində uşaqlar Beynəlxalq İnformatika Olimpiadasına hazırladırlar: "Mənə, uşaqlar olimpiadaya hazırlayan şəxs özü olimpiada yolu keçən biri olmalıdır. Olimpiada məsləhəti normal məsləhətdən fərqlənir, qat-qat çətinləşdirilmiş olur. Vaxt tələb edən günləri fikirləşməyi analiz etməyi lazımlı gələn məsləhətdir. Düşünürəm ki, olimpiadada adi bir müəllimin öhdəsində gələn bilməyi cəmi məsləhət verilir. Beynəlxalq olimpiadaya hazırlayan əgirdirsə çətin məsləhəti həll etməkdə məktəblərdə dərəcə keçən müəllimlərdən daha daha üstündür. Nəzəri bilikliyi geri qalsalar da, məsləhətçilərin əgirdir. daha sürətli və effektiv nəticə qazanacaqlarına əmin ola bilərsiniz. Çünki bu əgirdir. təcrübəsi daha çoxdur. Olimpiadaya hazırlıqda istedad rol oynayır, amma çətinləşməyi və təcrübə daha önəmlidir".

Rəşadın dediklərini valideynlər də təsdiq edir. Məsləhətçi, Ülviyyə Allahverdiyevanın qızı Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseydə oxuyur. Bu tədris ilində sona qatılan hazırlıq mərkəzində məşqlər, bələyib. Qızın məsləhətdən çox xmasın gözləyən ana-onun olimpiadalara hazırlıq mərkəzinə həvəslə gəldiyindən, verilən tapşırıqlar üzərində yorulmadan çalışdığınından danışıq.

Xatirə Cəfərova da uşaqların gözləyən valideynlər arasındadır: "Qızım Mədinə Qənbərliriyaziyyatda, riyaziyyat müəllimini də çox sevir. Uşaqlarımız məsləhət müəllim "Eynəyən" deyirlər. Bilirsiniz ki, hazırda mərkəzində dərəcə proqramından fərqli proqram təbiiq edilir. Çətin, amma uşaqlar üçün çox maraqlıdır. Uşaqlarımız çox həvəslə hazırlıqları gəlirlər. Daim axtarırdadırlar".

Valideynlər olimpiadalara hazırlıq uşaqların gələcəyində mühüm rol oynayacağını ümumi etmirlər. Afət Babayeva VIII sinif əgirdi Nərgiz Həmədovanın valideynidir. Deyir ki, bu vaxta qədər yaxşı təhsil axtarırdadırlar, bu məqsədlə daim məktəbdən ayrılırlar. "Bundan əvvəlki məktəbdə keyfiyyətli təhsil verirdi. Ancaq Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseydə burada hazırlıq mərkəzinin fəaliyyəti tam yurimicədir. Qızım dərəcəsi ilində, müəllimlərinə çox razıdır. Uşağın potensialına inanıram və ona dəstək verirəm. Hazırda respublika fənn olimpiadasına hazırlıqlar, bundan sonrakı uşaqların daha böyük olacağını gözləyirəm".

Son söz vəzi... və ya sinerji effekti

Hazırda mərkəzində beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq yalnız dərəcə fənləri üzrə aparılır. Olimpiadaçılar il ərzində 15-dən artıq beynəlxalq yarışa qatılırlar. Həmin olimpiadalara biletlərin alınması, əgirdir hazırlıq

xəbərlərini Təhsil Nazirliyi qərarlaşdırır. Ağır dərəcəli beynəlxalq yarışlara qatılmaq üçün hər hansı ödənişə yata keçirmirlər. Burada əsas fəlsəfə həmişə olimpiadaya hazırlıq üçün sinerji effekti yaratmaqdır.

Təhsil Nazirliyinin bilavasitə təşkilatçılığı ilə Fizika, Riyaziyyat, İnformatika təmayüllü liseydə olimpiada dərsləri keçmək üçün həmişə ölkəmizin müxtəlif bölgələrində və müəllimlər, həmişə dünyanın müxtəlif yerlərində təhsil alan, dərs deyən istedadlı həmyerlilərimizin gücü səfərbər olunur.

["Azərbaycan" qəzeti](#)